
0-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ LINGUISTIC DEVELOPMENT IN THE GROUP OF 0-6 YEARS

Dr. Ali ÇİÇEK*

Atatürk Üniversitesi, Erzinan Eğitim Fakültesi, ERZİNCAN

ÖZET

Bebeklik yaşı olarak da adlandırılan 0-6 yaş grubu çocuklarının dil gelişimini konu edinen bu inceleme yazısında kısaca dilin tanımı, dillerin doğuşunda çocuk dilinin önemi, çocuğun ilk dil etkinlikleri çeşitli kaynakların ışığı altında değerlendirilmiş, eğitim faaliyetleri sırasında karşılaşılan örneklerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca bu devredeki çocuklarda karşılaşılan çeşitli telâffuz problemleri değerlendirilerek bu hususta yapılması gerekenler kısaca açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler : Çocuk dili , 0-6 yaş grubu, telâffuz.

ABSTRACT

It was appreciated the samples being met during the education activities, and with the different sources the first language activities of the child, the importance of the child language in being spread of the languages, the definition of language in summary in this investigation article which explained the linguistic development of the children who were in the group of 0-6 years old which was also called the babyhood age. Then, it was briefly explained the problems which had to be made on this subject by being appreciated the different pronunciation problems which were seen in children in this period.

Key words: Child language, group of 0-6 years, pronunciation

Bebeklik veya ilk çocukluk yaşı olarak da adlandırılan 0-6 yaş grubu çocuklarının dil gelişimini konu edinen bu incelemeye girmeden önce, direkt ilgisi olması sebebiyle dilin ve özellikle çocuk dilinin, dil bilim açısından ifade ettiği anlama ve dil bilim ile ruh bilim arasındaki ilişkiye kısaca bakmak gerekir.

İletişim ve temel anlaşma aracı olan dil kelimesi, birçok dilde farklı şekillerde tanımlanmıştır: İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade etmek için kullandıkları işaretler sistemi (Banguoğlu, 1998), temeli bilinmeyen zamanlarda ortaya konulmuş bir gizli antlaşmalar sistemi ve seslerden örülü sosyal bir kurum (Ergin, 1993), çok değişik görünümde ortaya koyan, birbirinden ayrı olarak ele alınabilecek yönleri bulunan karmaşık bir bütün

* Öğret. Gör. Yazarla haberleşme adresi: acicek@eef.edu.tr

(Vardar, 1998) ... Benzeri pek çok tanıma ilâve olarak hayvanlar arasında da bir haberleşme ve bildirişme dizgesinin var olduğu bilinmektedir. Özellikle arılar arasında, bu iletişim belirgin olarak görülür: Bir tehlike anında kovanın koruyucusu durumundaki işçi arılardan birinin yapacağı hareket, bir iletişim sonucu diğerleri tarafından aynen tekrarlanır. Bu bize, böcekler ve diğer hayvanlar arasında, temeli içgüdüye dayalı olmasına rağmen, ayrıntılarını tam olarak bilemediğimiz bir iletişimin var olduğunu gösterir.

Dillerin doğuşunda çocuk dilinin yeri

Yapılan araştırmalara göre doğmadan önce anne karnında iken sesleri işiten çocuk, (Kayaalp, 1998) doğuştan gelen bir ses kapasitesine sahiptir (Baykoç, 1981). Konuşan bir varlık durumundaki çocuğun dili ile baştan sahip olduğu bu dil kapasitesi, dillerin doğuşunda ve dil temellerinin incelenmesinde en önde gelen dil belirleyicilerindendir. Çocuk dili üzerindeki incelemeler dilin doğuşu (Aksan, 1995) hakkında daha net bilgiler vermektedir. Doğumdan itibaren çocuğun çıkardığı sesler ile çok kısa zamanda şekillendirdiği sesler -ki bunların büyük çoğunluğu başlangıç itibarıyla anlamsızdır- dilin ilk oluşumu için bir temel meydana getirebilir. Çocuk, doğumundan kurallı ses mekanizmalarını kullanıncaya kadar, genelde içgüdüsel ve duygusal, bir yanıyla da hayvan sesini andıran birtakım bağrıışmalarla kendini ifade etmeye çalışır. Yalnız, insan sesi sadece duyguların değil, düşüncenin ve aklın da bir vergisidir. Bu hususta insan sesini, özde bebek sesini gözlemlersek belli bir dönemden sonra anlamlıdır. Bu noktadan itibaren, işin tabiatı ve ses bilim gereği, insan sesini diğer varlıkların seslerinden ayırmak gerekir. Çocuğun ana dilini öğrenmesi hususu ruh bilimci ve dil bilimciler tarafından ayrıntılı bir biçimde, deneylere dayalı olarak açıklanmaya çalışılmaktadır.

Çocuğun ilk dil etkinlikleri

Çocuk, doğumdan sonraki ilk bir iki haftada esnemeyi, homurtuyu, hışırtıyı, horultuyu vb. andıran sesleri çıkarır. Bu sesler çocuğun ilerde -kontrolsüz tabiat taklidi sesler hariç-kullanmayacağı seslerdir (Jersild, 1979). Yeni doğmuş bebeklerin çıkardıkları sesler genelde çeşitli tonlardaki ağlamalarla sınırlıdır. 6 aylık bebeklerin çıkardıkları sesler 3 aylık bebeklerin çıkardıkları seslerden daha uzun sürelidir. Zamanla bebeklerin sesleri daha vurgulu bir biçimde şekillenmeye başlar. Bizce hiçbir anlamı olamayan sesleri anne çeşitli şekilde anlamaya, yorumlamaya çalışır ve bebeğinin ihtiyaçlarını bu şekilde sağlar. 18. ayın sonunda 20 kadar

kelimeye sahip olan bebek, 5. yaşın sonunda 2000 civarında kelimeyi kullanabilir. Bu durum kültürden kültüre, çevreden çevreye ve aileden aileye farklılık arz edebilir. Bebeklerin başlangıç itibarıyla sadece ağlamaktan ibaret olan dil faaliyetleri çok kısa zamanda böyle bir rakama nasıl ulaşmaktadır, sorusu, davranışçı ve biyolojik temellere bağlı görüşler kapsamında açıklanmaktadır (Erden ve Akman, 1997). Bu görüşlerin yanında, çocuğun dil öğrenimini biyolojik yaklaşıma ilâve olarak bulunduğu yere, yani yakın çevresine bağlayan çevresel yaklaşımla, dil öğreniminin bilişsel gelişime bağlı olduğunu ifade eden psikolog ve eğitimciler (Ülgen, 1997) de bulunmaktadır. Çocuğun konuşmaya başlamadan önceki döneminde çıkardığı sesler ve işitmeye dayalı olan çocuk sözlerinin performansları daha çok tekrar üzerine kuruludur. Çocuk şuarsuzca diline doladığı bir sesi tekrar eder durur. Bu durum çocukta taklit yeteneğinin işlemeye başladığını gösterir (Guenot, 1964).

Dil gelişimi ile ilgili olarak Chomsky'nin kuramı dikkat çekicidir. Ona göre dil çocukla beraber doğar, yani çocuk; dili doğuştan getirmektedir. Hatta o daha da ileri giderek, çocuğun doğuştan itibaren tüm dilleri konuşma kapasitesine sahip olduğunu, fakat anne ve babasının ana dili öğrenmesi hususunda çocuğu zorladıklarını, bu çabaların da (Bacanlı, 2002) çocuğu kendi ana dilini öğrenmeye yönelttiğini ifade etmiştir. Bunu çevremizde bulunan dil öğrenimi faaliyetlerinden de anlayabiliriz. Belli bir yaşa kadar, çocukların dil öğrenimi noktasında yetişkinlerden çok daha başarılı olduklarını görürüz. Dil gelişimi, çocuğun gelişimi ile öğrenmesine de bağlıdır. Genellikle, çocuk iki aylıkken birçok sesi çıkarabilecek olgunluğa ulaşmasına rağmen, gerek zihin ve gerek çevre şartlarının onun için yeterli noktaya varmaması sebebiyle, dil gelişimi en erken bir yaşın sonunda ortaya çıkmaya başlar. Çocuk kendisiyle ne kadar çok ilgilenilirse, kendisine ne denli rehberlik edilirse o oranda erken konuşabilir. Bu sebeple ailelerin çocukla ilgilenip dil gelişimine katkıda bulunmaları gerekir. Zaten dil gelişimi hususunda, aile yanında yetişen çocukların, aile dışı kurumlarda yetişen çocuklardan daha ilerde oldukları görülmüştür. Bu da dil gelişiminde ailenin önemini vurgulamaktadır. Bebeğin dil gelişiminin en iyi bir tarzda ortaya çıktığı yaş, 3. yaştır (Binbaşıoğlu, 1982). Fakat üç yaşındaki bir çocuk çevresinde gördüğü bütün hayvanları bildiği bir hayvanın, örneğin köpeğin veya kedinin ismiyle adlandırır. Çocuk beş yaşına doğru çevresinde bulunmayan ve soyut kavramlara ait isimleri araştırır, yakından-uzağa doğru öğrenme prensibi gereği önce gördüğü nesnelerin (kapı, mutfak, kedi, elma, şeker, çay, ev...) isimlerini öğrenir, daha sonra uzak çevrede bulunan nesnelerin isimlerini öğrenmeye çalışır (Erden ve Akman, 1997): Okul, pazar vb. Ayrıca çocuk beş yaşına doğru

her şeyi taklit etmeye devam eder. Öğrenmeyi ve konuşmayı benzetme ile sağlamaya çalışır. Kendi ana dilini pratikleştirmeye gayret eder, bu husustaki anlayış ve kavrayışı şekillenir.

Yukarıdaki açıklamalara ilâve olarak çocuğun dil gelişimini daha açık bir biçimde aşağıdaki gibi özetleyebiliriz: Yeni doğmuş bir bebek, dil kavramına sahip olmadığı gibi dilin işlevini de bilmez, aynı şekilde dilin seslerini üretmekle görevli kaslar ve ses yolu üzerinde herhangi bir kontrolü de söz konusu değildir. Bu kontrolsüzlük, diğer bir ifadeyle kendiliğinden olma hâli aşağı yukarı, farklı milletlere mensup tüm çocuklar için geçerlidir. Bu hususu psikolinguistik (bilişsel psikoloji ve dil bilim) görüştekiler, özellikle, çalışmaları ölümünden sonra öğrencileri tarafından *Cours de Linguistique Générale (Genel Dil Bilim Dersleri)* adı altında eserleştirilen Ferdinand de Saussure'den (Saussure, 1916) sonra psikoloji ile dil bilim arasında yaptıkları ortak çalışmalarla dil ve ruh arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmışlardır. Aynı şekilde dili, dil ve ruh bağlamında ele alan Walter Porzig, derin mana olarak da adlandırılabilen ruh ile dil arasında çok sıkı bir ilişkinin var olduğunu, dilin gerçekleşmesinin tamamen ruh alanından kaynaklandığını, konuşma sırasında bütün ruhsal süreçlerin ve hatta insanın bir bütün olarak harekete geçtiğini, en basit bir konuşma eyleminin dahi meydana gelebilmesi için insanın bütün yetenek ve güçlerinin birlikte hareket etmesi gerektiğini ve bu yanların süreklilik kazanarak sağlam biçimlere kavuştuğunu, böylece dil bilim ile ruh bilimin bir ilişki içinde (Porzig, 1995) olduğunu ifade etmiştir. Bu noktadan itibaren dünyadaki tüm çocukların konuşma hususunda aynı basamakları kullandıkları ortaya çıkmıştır. Yani Türk, Rus, Fransız, Madagaskar vb. bebekleri Amerikan bebekleriyle aynı tür konuşma basamaklarını kullanmışlardır.

Bebeklerin konuşmasıyla ilgili olarak öncelikle dil öncesi ve dilsel gelişimden söz etmek gerekir. Bu iki dönem altı devre hâindedir: Doğumdan sonraki ilk iki haftayı kapsayan *ağlama devresi* birinci devredir. Bebek bu evrede ağlamanın dışında pek az ses çıkarır. *Agulama devresi* olarak da adlandırılan ikinci devrede bebek ikinci aydan itibaren anlamsız birtakım ünlülerle yapılmış hecelerden (aah, ooo vb.) oluşan sesler çıkarmaya başlar. Çocuklar üçüncü devrede ünsüzlerin de içinde bulunduğu sesleri çıkarırlar. Çocuk, bu devrede kendi ana diline ait olmayan anlamsız heceleri zamanla terk eder ve tekrar yoluyla birleştirdiği birtakım heceleri (de de, ba ba vb.) kullanarak farkında olmadan bazı dil yapılarını ortaya koyar.

Dil gelişiminin dördüncü devresinde; yani *tek sözcük* devresinde, çocuğun tek heceli veya iki heceli dil yapılarından basit olanları ve çoğunlukla da çevresinde gördüğü somut varlıkların isimlerini söyleyebildiğini görmekteyiz: *Baba, anne, kedi* vb.

Dil gelişiminin beşinci devresi olarak kabul edilen *telgraf konuşması devresinde* çocuk çoğunlukla iki veya üç kelimededen meydana gelen cümleleri kurmaya çalışır: *Babam evde yerine baba ev*. Bu durumu Türkçeyi yeni öğrenmeye çalışan yabancılarda da görebiliriz: *Ben çarşıya gidiyorum*, yerine *ben gitmek çarşı* gibi. Daha sonraki devre olan *tam cümleler kurma devresinde* çocuk kelime sayısını artırmak suretiyle, kelimelerin teklik şekillerinin yanında çokluk şekillerini, fiillerin çekimli hâllerini, iyelik eklerini alan kelimeleri ve diğer dil bilgisi yapılarını kullanmaya başlar (Gander & Gardiner, 1998). Kurdukları cümlelerde kurallı Türkçe cümle yapısına dikkat etmezler, fakat belli bir zaman sonra doğrusunu kullanırlar . Bu konu ile ilgili olarak Aydın ve arkadaşlarının çalışmaları (2002) ve Jersild'e (1997) başvurulabilir.

Zamanla çevresini daha iyi gözlemleyen çocuk, duyduğunu tekrar etmeye devam eder ve iyi bildiği bazı cümlelerden çıkarımlar yapmak suretiyle başka cümleler kurar: *Eve gideceğim* cümlesinden *çarşıya gideceğim* cümlesini ve benzerlerini çıkarabilir. Bu noktada çocuk yaşlıların dilini taklit etmez, kendi bulur ve uygular.

Çocuk, benzetme ve karşılıklı bağ kurma yaşına, yani 5. yaşa ulaştığı zaman, dili ile kurduğu ilişkiler karmaşıklaşır. Çocuğun kurduğu cümleler artık ona özgüdür, en azından o kendini öyle kabul eder. İlk çocukluk döneminden beş yaşına kadar kelimeleri, cümleleri taklit ve *canlıların çevrelerine benzer hâle gelme çabası* (Fr. *mimétisme*) kuralı gereği tekrar eder. O, keşfetmeye, birtakım kalıp ifadeleri kullanmaya başlar ve bunları kategorik yapılar biçiminde ortaya koymaya çalışır: Annesinin yakınında gördüğü her erkeğe *baba, papa* diye hitap eder. Taslak olarak kabul ettiği kategorilerin içine yavaş yavaş daha zıt ve kesin ifadeleri yerleştirerek gerçek kavram adlandırmalarını belirtmeye çalışır. Aynı zamanda yetişkinleri dinleyemeye devam ederek onları taklit eder. Onların hatalarını keşfeder, bu hataları bazen düzeltir, bazen duruma boyun eğerek kabullenir. Şayet istediği kendine verilmezse, birtakım kalıp ifadelerin tekrar edilmesi gerektiğini bilir: *Lütfen, verir misiniz?* vb. Bu, çocuk için çok basit bir elde etme yöntemidir. Çocuk konuşmaya çalışırken aynı zamanda ana dilinin keyfilğine ve buyuruculuğuna boyun eğmek zorundadır.

Dillerin belli bir mantıkî ölçüye bağlı iç içe dairelerden meydana gelen bir örülme düzenine göre şekillendiği düşünülürse, dilin kullanımında

mantıklı düşünce öne çıkar. Örneğin, bir bakkal okul öncesi yaştaki çocuğa iki çikolata verir, çocuk yalnız bir tanesini alır. Biraz sonra çocuk ikincisini almak üzere elini kutuya uzatır. Bu sırada bakkal çocuğa;

-Mademki iki ayak üzere yürüyorsun, o hâlde ikincisini de alman gerekir, der.

Bunun dil mantığıyla ne ilgisi var, denilebilir. Çocuk iki tane çikolata alır. Başka bir gün annesine akide şekerlerinin ayaklarını büyütüp büyütmediğini sorar. Annesi bunun, çocuğu konuşmaya yönlendirmek için söylenmiş bir söz olduğunu bildiği hâlde, çocuğa bakkalın kendisini cesaretlendirmek için rastgele söylenmiş bir söz olduğunu ifade eder. Burada çocuk, dil mantık arasında yetişkinlerinkinden farklı bir biçimde ilişki kurmuştur. Ayrıca çocuk, mantık kurallarına uygun düşünme yerine, olayları sezgilerine göre şekillendirerek açıklamaya çalışır (Charles, 2000).

Çocuk, başkalarının kendisini işittiği gibi onları işitmese ve anlamasa da buna mukabil onları kendine göre yorumlar ve anlar. Onun için anlamak, söyleneni keyfi olarak almaktır. Ayrıca onun için dil, büyüklerin topluluğuna katılma aracıdır. Büyüklerin sahip olduğuna sahip olmak için kelimeleri, cümleleri taklit eder, arar ve keşfeder (Guenot, 1964).

Çocuğun konuşmayı öğrenmede kullandığı basamaklar; bebeğin çıkardığı ilk sesler, bebeğin mırıldanması, ton değişikliği yani çocuğun demek isteğinden fazlasının anne tarafından anlaşılabilir cevaplandırılması, örneğin *keci* demesi anne tarafından *keci nerede, keciyi istiyorum* vb. yorumlanarak cevap verilmesi şeklinde özetlenebilir. Son basamak ise kelimelerin öğrenilmesi basamağıdır (Cole & Morgan, 2001).

Telâffuz

Normal özelliklere sahip çocuklardaki dil ve konuşma engellerinin yaygınlık oranının genellikle % 2.5-4.0 arasında olduğu kabul edilmektedir (Eripek, 1993).

Bazılarına göre de üç dört yaşındaki çocukların pek çoğu normal konuşma bozukluklarını yaşar. Fakat normal sayılabilen bu konuşma bozukluklarını büyütmemek gerekir, aksi takdirde çocuğun konuşma bozuklukları artar (Gander & Gardiner, 1998). Bu sebeple anne ve babaların, çocukların bu yanına dikkat etmeleri gerekir.

Akılla dış dünyaya açılan çocuk, çevresini gözlemlerken, seslenmenin bilincine varıp sesini de kontrol etmeye çalışır. Tıpkı satranç

oyununda taşların yerli yerine konması gibi seslerin çıkış noktaları da belli bir düzene göre ses yolu boyunca dizilir. Bu diziliş, aşağı yukarı ömür boyu devam eder ve bundan sonra değişiklik yapmak zordur. Telâffuz da buna göre şekillenir.

Konuşma bozuklukları çeşitli sebeplerden meydana gelir. Bunların başında fizikî olanlar gelir. Bu durumda konuşma mekanizması görevini hakkıyla yapamaz. Örneğin, doğuştan çocuğun dudağının veya damağının tavşan dudağı gibi yarık olması, çene yapısının bozuk olması, dişlerinin düzensiz olması vb. onun düzgün konuşmasına ve doğru telâffuzuna engel olur.

Çocuğun konuşurken yaptığı yanlışlar aldığı eğitimden de kaynaklanabilir. Başlangıç itibarıyla verilenleri aynen aldığı için, çocuğun telâffuz eğitimine gereken önem verilmeli, onun yanında kelimeleri mümkün olduğu kadar yanlış söylememelidir. Bu hususta bizzat yaşadığım şu örneği ele alabiliriz: Bir keresinde beş yaşındaki çocuğumu teyzesinin yanına göndermiştim. Bir ay sonra eve dönen çocuğun telâffuzunda ciddi değişiklikler olmuştu. *Gitmiyorum* yerine *getmeyrim*, *ayaklarım terliyor* yerine *ayağlarım terleyi* vb. pek çok telâffuz hatası vardı. Çocuk konuştuğu çevresi tarafından alaya alınıyor, bu durum onu çok üzüyor ve artık arkadaşlarının yanında konuşmamaya çalışıyordu. Çocuğu bu olumsuzluktan kurtarmak uzun bir zamana mal oldu. Benzer durumları yüksek öğretimde bile görmekteyiz. Zaman zaman Türkçe sözlü anlatım derslerinde kendilerine soru yönelttim öğrencilerimden bazıları dersten sonra yanıma gelerek “Hocam benim telâffuzum iyi değil, yöresel ağızla söylediğim birtakım kelimeler oluyor, arkadaşlarım da benimle alay ediyorlar. Onun için derste bana soru sormayın.” demektedirler. Bunun gibi durumlar öğrencinin verimini düşürmekte ve ciddi bir eğitim sorunu olarak önümüze gelmektedir.

Bu durum başka olumsuzlukların da başlangıcıdır. Örneğin, “Ana dili öğretiminde benzetmenin yeri ve önemi nedir?” sorusuna altı yaşındaki bir kız çocuğu şöyle cevap vermektedir:

Geleceğim yerine gelceğim veya gelcem

Şeker yedim (j'ai mangé des bonbons) yerine şeker yedm (j'a mangé des bonbons). Fransızca cümlelerden Türkçeye tercüme edilen bu cümlelerde çocuğun bazı sesleri yuttuğu görülmektedir. Çünkü bu cümleleri söylerken büyüklerinin telâffuzlarını tam taklit edememiş veya henüz bu cümleleri doğru telâffuz edecek kapasiteye ulaşmamıştır (Guenot, 1964). Bu

cümlelerdeki ünlülerin yutulmasının yerini, bizde daha çok uzun kelimelerdeki ünsüzlerin yutulması almıştır.

Çok sık rastlanılan konuşma bozuklukların biri de öğretimden kaynaklanan yanlış harf telâffuzudur. Bunlar arasında (S) harfinin peltek söylenmesi, (R) harfinin (Y, Ğ, L) diye, (Ç) harfinin de açık (Ç) biçiminde ve vurgulu olarak söylenmesi ve az da olsa (N) harfinin (L) şeklinde telâffuz edilmesi vb. yer almaktadır. Çocuğu bu tür yanlışlardan korumanın bir yolu da; yanlış kullandığı kelimelere ait kavramların resimlerini ona göstererek doğru telâffuz etmesi sağlanmalıdır.

Fizyolojik sebepler dışında en sık rastlanan konuşma bozukluklarından biri de kekemeliktir. Bazı kekemeler harf veya kelimeleri uzatarak telâffuz ederler : K. K. K. Kapı gibi. Diğerinde ağız açılır, çene kemikleri çalışır, ağız hareket eder, fakat ses çıkmaz Bu tür konuşma bozukluklarının kronikleşmesi kekemenin sosyal intibaksızlığını artırır, onu sıkılgan ve düşündüğünü ifade edemeyen bir tip hâline getirir. Bu sebeple yetişkinlerin bu durumdaki çocukların üzerine fazla düşmemeleri ve onlarda durmadan kusur bulmamaları gerekir. Bu hâl çocukta bir kalıcılık kazanacak olursa, her zaman hatasının düzeltilmesini ister, şayet hatası birileri tarafından düzeltilmezse çocuk kendi kendine hata bulmaya çalışır ve kendini hatalı görmeye başlar. Bu durumdaki çocuk için yapılacak en büyük yardım; onda güven duygusunun oluşmasını sağlamaktır. Bu yönde aile bireylerinin düzgün ve anlaşılır bir dil kullanarak çocuğa iyi bir model oluşturması gerekir (Tor, 2003). Ayrıca kekemeliğin giderilmesinde çocuğun dikkatini başka şeylere çekmek, farklı fizik ortamlar oluşturmak ve onu kendi çekingen hâlinde uzaklaştırmak gerekir. İleri yaşlardakilerin kekemeliklerinin tedavisinde; öncelikle gerginlikleri azaltıp, mevcut konuşma yapılarını bozarak yerlerine yenilerini koymak, olumlu telkinlere bulunmak gibi birtakım yöntemler uygulanabilir.

Çocuk, hangi milletin sınırları içerisinde doğmuşsa o milletin veya topluluğun ses yapısını ve ses özelliklerini kullanır. Bu durum ilk çocukluk devresinin bitimine değin devam eder ve ondan sonra başka milletlere ve topluluklara ait sesleri çıkarması çok zorlaşır. Bu yüzden yabancı dilleri belli bir yaş (çocukluk devresi)'tan sonra doğru telâffuzuyla birlikte öğrenmek çok zordur. Bu gerekçeyi göz önünde bulunduran dil bilimciler, yabancı dil öğretimine erken yaşlarda başlanması gerektiğini ifade ederler. Bunu yakın çevremizden de görebiliriz: Avrupa ülkelerine çalışmaya giden yakınlarımızın çocuklarının yaşadıkları ülkenin dillerini -şayet ilgili dilin eğitimini almışlarsa- ana dilleri gibi konuşmaktadırlar. Bu durumdaki çocuklardan bir kısmı Türkçeyi bir yabancı gibi telâffuz etmektedir. Oyunda

taşların yerli yerine konması gibi telâffuzun oluşumunda da seslerin çıkış noktaları ses yolu boyunca uygun sırayla dizilir. Bu noktadan sonra çocuk için öncelikle ana dilinin varlığı söz konusudur. Çocuklar ses çıkarırken ve kelimeleri söylerken bazı söyleyiş bozukluklarının farkına sonradan varır. Bu sebeple çocuktan hemen her kelimeyi doğru söylemesi beklenmemelidir. Bu olumsuzluğu gidermek için çocuğa öncelikle kendi ana dilinin telâffuzunu öğretmek gerekir.

İlk çocukluk veya okul öncesi dönem diye adlandırılan 0-6 yaş grubu çocuklarındaki dil gelişimi, özellikle Türkçenin eğitim ve öğretimi açısından özenle üzerinde durulması gereken temel dil devresidir. Bu devrede okul öncesi yaşındaki çocukların dil kurallarına uygun olarak konuşabilmeleri, öğrendikleri sözcükleri yerli yerinde kullanabilmeleri (Sağır, 2002) ve öğrendiklerini doğru telâffuz edebilmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksan, D., (1995). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim, TDK, Ankara
- Arthur T. Jersild., Çocuk Psikolojisi (Çev. Gülseren Günce), Ank. Üni. Bas., Ankara, 1979.
- Erden, M. Yasemin Akman., Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yay., Ankara, 1997, ss. 63-64.
- Aydın, B. (ve arkadaşları), (2002), Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Pegem Yay., Ankara.
- Bacanlı, H., (2002). Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yay., Ankara.
- Banguoğlu, T., (1998) Türkçenin Grameri, TDK, Ankara
- Binbaşıoğlu, C., (1982). Eğitim Psikolojisi, Binbaşıoğlu Yay., Ankara.
- Charles, C. M., (2000). Piaget İlkeleri (Çev. Gülten Ülgen), Pegem Yay., Ankara.
- Cole, L & J.B, John. (2001). Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi (Çev. Belkıs Halim Vakkas), MEB, İstanbul .
- Dönmez, N. B., Abdioğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüşçü, Ş. (1981). Dil Gelişimi Etkinlikleri, Ya-pa Yay., İstanbul
- Ergin, M., (1993). Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yay., İstanbul
- Eripek, S., (1993). Zihinsel Engelli Çocuklar, Anadolu Üni., Eskişehir.
- Gander & Gardiner., (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev. Bekir Onur), Ankara.
- Guenot, J., (1964). Clef Pour Les Langues Vivantes, Editions Seghers, Paris.
- Kayaalp, İ., (1988). Dil ve İletişim, TDV, Ankara
- Porzig W., (1995). Dil Denen Mucize (Çev. Vural Ülkü), TDK, Ankara.
- Sağır, M., (2002). İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Nobel Yay., Ankara.
- T. Jersild, A., (1979). Çocuk Psikolojisi (Çev. Gülseren Günce), Ank. Üni. Bas., Ankara.

Tor, H., (2003). Rehberlik, Mikro Yay., Ankara.

Ülgen, G., Eğitim Psikolojisi, Alkım Yay., İstanbul, 1997.

Vardar, B., (1998). Dil Bilimin Temel Kavram ve İlkeleri, Matbaa 70, İstanbul